

ที่ ศธ ๐๕๕๙.๐๓/

สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ตอบรับลงตีพิมพ์

เรียน คุณวาสนา จักรแก้ว คุณเกศสุดา สิทธิสันติกุล คุณสุรัชย์ กังวล และคุณนิโรจน์ สีนณรงค์

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย รหัสบทความ MS ๔๘/๖๑ เรื่อง “นโยบายการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กด้อยโอกาสของประเทศไทย และต่างประเทศ (National and International Management
Policy for Underprivileged Children)” มาให้กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
พิจารณาลงตีพิมพ์เผยแพร่

บัดนี้ กองบรรณาธิการฯ ขอเรียนให้ท่านทราบว่า บทความวิจัยดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณา
กลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิให้สามารถรับลงตีพิมพ์ได้ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓
กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๑ กองบรรณาธิการฯ วารสารขอขอบคุณท่านที่ได้ส่งผลงานที่มีคุณภาพมารับการ
พิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และหวังว่าท่านจะส่งผลงานในลักษณะดังกล่าวมาให้
กองบรรณาธิการฯ พิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่อีกในโอกาสหน้า

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลวัลย์ แก้วตาพิทย์)
บรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
โทร. ๐๗๓-๒๙๙-๖๓๕ ต่อ ๓๑๐๐๐

การประชุมวิชาการ และประกวดนวัตกรรมบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ “เกียรติยศวันแม่แห่งชาติ สู่ความมั่นคง ยั่งยืน”

ขอมอบเกียรติบัตรนี้เพื่อแสดงว่า

นางสนา จักรแก้ว

ได้เข้าร่วมการประชุมวิชาการ และประกวดนวัตกรรมบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ ๑
ระหว่างวันที่ ๑๙-๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติเอ็มเพรส โรงแรมเอ็มเพรสซีเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ฟิมิ ฟ้า

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ แผงอำพัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ว. ๖๖

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเียน ยศราช)

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทความฉบับสมบูรณ์ในรายงานการประชุมวิชาการ

การประชุมวิชาการ และประกวด
นวัตกรรมบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ **1**

“เกิดพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

1st National Graduate Research Conference and
Creative Innovation Competition

วันที่ 17-18 สิงหาคม 2560

ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติดิเอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรส เชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ชั้น 1 อาคารเกษตรศาสตร์ถิตย์
63 หมู่ 4 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

โทร 0-5387-5520 Fax 0-5349-8133 E-mail : GCICI.MJU@gmail.com

คำนำ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นส่วนงานภายในที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ โดยปัจจุบันมีหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 43 หลักสูตร แยกเป็นหลักสูตรระดับปริญญาเอก จำนวน 14 หลักสูตร และหลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน 29 หลักสูตร โดยมีวิสัยทัศน์ คือ สนับสนุนการผลิตบัณฑิตให้เป็นนักนวัตกรรม โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ด้านการสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรม และองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการเกษตร และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เพื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่สังคม ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูง โดยใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง เพื่อการขับเคลื่อนประเทศ ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงได้จัดโครงการการประชุมวิชาการและประกวดนวัตกรรม ระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปี 2560 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดงานคือ 1) เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผลงานวิจัย และผลงานนวัตกรรม อันจะนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ทางวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศ 2) เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานจากคณาจารย์ วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ ปัญหาพิเศษ และการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 3) เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน คณาจารย์ วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ ปัญหาพิเศษ และการค้นคว้าอิสระที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศ และ 4) เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย จากสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ภายใต้หัวข้อ “เทิดพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งกำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 17-18 สิงหาคม 2560 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติดิเอ็มเพรส โรงแรมดิเอ็มเพรสเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับประชุมวิชาการในครั้งนี้จะครอบคลุมการนำเสนอผลงานใน 5 กลุ่ม/สาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มเกษตรศาสตร์ กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มวิทยาศาสตร์กายภาพและสุขภาพ กลุ่มบริหาร บัญชีและพาณิชยศาสตร์ และกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งมีผู้สนใจเข้าร่วมงานประชุมฯ จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และผู้ประกอบการ ในการนี้รูปแบบของการประชุมจะมีการบรรยายพิเศษ ของวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ การนำเสนอผลงานวิจัยของอาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย และผู้สนใจ ทั้งในรูปแบบ บรรยาย โปสเตอร์ และการประกวดนวัตกรรม รวมทั้งสิ้น 250 ผลงาน โดยแบ่งออกเป็น การนำเสนอแบบบรรยาย จำนวน 170 ผลงาน ผลงานนำเสนอรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 50 ผลงาน และส่วนของการประกวดนวัตกรรม จำนวน 30 ผลงาน คณะกรรมการจัดการประชุมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความฉบับสมบูรณ์ในรายงานการประชุมวิชาการฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลงานวิชาการและงานวิจัย ให้ก้าวหน้าเพื่อการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

คณะกรรมการจัดการประชุม

10 สิงหาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ii
สารบัญ	iii
สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	iv
สารจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	v
รายนามคณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการ	vi
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์	x
วิทยากรบรรยายพิเศษ (Invited Speakers)	xvi
บทความฉบับเต็ม	1
- กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์	2
- กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี	139
- กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและสุขภาพ	435
- กลุ่มสาขาวิชาบริหาร บัญชีและพาณิชยศาสตร์	719
- กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	1457
วารสารเครือข่ายงานประชุมวิชาการ	1899
ผู้สนับสนุนการจัดการประชุมวิชาการ	1900
ภาคผนวก	1904

GRADUATE
MAEJO
UNIVERSITY

สารจากอธิการบดี

ยินดีต้อนรับผู้เข้าร่วม การประชุมวิชาการและประกวดนวัตกรรมบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ซึ่งจัดขึ้นด้วยแนวคิด “เทิดพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” การดำเนินงานในครั้งนี้ถือเป็นการเปิดเวทีให้นักวิจัยได้มีโอกาสนำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่อผลงานวิชาการและนวัตกรรม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ การนำไปใช้ประโยชน์ ที่แท้จริง เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ให้มีความใกล้ชิดและเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

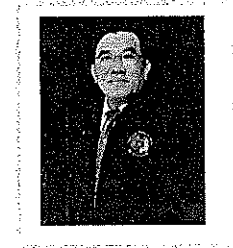
ขอขอบคุณ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดและบรรยายพิเศษ พันเอก ดร.เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ รองประธานกรรมการ กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ตลอดจนวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่มาร่วมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้จัดงานนี้ขึ้น ถือเป็นการยกระดับเวทีวิชาการและนวัตกรรมระดับบัณฑิตศึกษาของไทยให้มีความเป็นสากล เปิดโอกาสให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้มีเวทีในการเผยแพร่และสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยและตอบสนองนโยบายของรัฐ Thailand 4.0 ได้เป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ยศราช
อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

GRADUATE
MAE JO
UNIVERSITY

สารจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

การประชุมวิชาการและประกวดนวัตกรรมบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ภายใต้หัวข้อ “เทิดพระเกียรติวันวิทยาศาสตร์และวันแม่แห่งชาติ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และผู้ให้การสนับสนุน ได้แก่ 1. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ 2. สถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 3. สวทช. ภาคเหนือ 4. สมาคมกึ่งไทย 5. บริษัท เอส แอนด์ พี ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) 6. บริษัท ชันส์วิท จำกัด 7. บริษัท เบทาโกรเกษตรอุตสาหกรรม จำกัด 8. บริษัท สมุนไพรนคราท์ จำกัด 9. บริษัท ยูเนี่ยนชาเย่น จำกัด 10. บริษัท มี เนเชอรัล จำกัด 11. บริษัท เอสทีดี เมดิคอล จำกัด และ 12. สมาคมส่งเสริมนวัตกรรมและการประดิษฐ์ไทย โดยมีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นเจ้าภาพในปีนี โดยมุ่งเน้นความสำคัญของงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศและการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล อีกทั้งเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานวิจัย งานวิชาการ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ใหม่ ๆ ระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา ชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้สนใจทั่วไป

การประชุมในครั้งนี้ได้รับเกียรติอย่างยิ่งจาก ฯพณฯ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นประธานพิธีเปิด และบรรยายพิเศษในหัวข้อเรื่อง “การขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยพลังบัณฑิตศึกษา” รวมไปถึง การบรรยายพิเศษ เรื่อง “Digital Innovation” โดย พันเอก ดร.เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ รองประธานกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ตลอดจนวิทยากรรับเชิญและคณาจารย์ นักวิจัยและนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งการจัดงานในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากท่านผู้บริหารระดับสูงคณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งบุคลากรสถาบันเครือข่ายอีกทั้งหน่วยงานภาครัฐฯ ตลอดจนคณะกรรมการจัดงานฯ ที่ให้การสนับสนุนให้งานประชุมครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตรงตามวัตถุประสงค์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมในครั้งนี้จะเกิดผลในเชิงบวกในบรรยากาศที่อบอุ่นและมีบรรยากาศต่อการขับเคลื่อนงานวิชาการสู่การพัฒนาประเทศบนพื้นฐานงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างแท้จริงเป็นรูปธรรมและมีคุณค่าในเชิงวิชาการ นวัตกรรม สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างยั่งยืนต่อไปขอขอบคุณและเคารพทุกเสมอ

รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายนามคณะกรรมการจัดงานประชุมวิชาการ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้	รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษพร ศิริโกคากิจ)
รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาวิน มะโนชัย)	รักษาราชการแทนรองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง)
คณบดีคณะบริหารธุรกิจ	คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์	คณบดีคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ
คณบดีคณะศิลปศาสตร์	คณบดีคณะผลิตกรรมการเกษตร
คณบดีคณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร	คณบดีคณะพัฒนาการท่องเที่ยว
คณบดีคณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี	คณบดีคณะสารสนเทศและการสื่อสาร
คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ผู้อำนวยการวิทยาลัยบริหารศาสตร์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพลังงานทดแทน
คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย	

คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงาน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายยุทธศาสตร์และวิจัย
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายบริหารและวิชาการ	ศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวง พุทธศุภ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์มรกต สุขโชติรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลินดา อริยเดช	อาจารย์ ดร.นิโรจน์ สีนณรงค์
อาจารย์ ดร.เกรติ ตระกูลศิริวานิช	อาจารย์ ดร.กุลชญา แว่นแก้ว
อาจารย์ ดร.วันชาติ นภาศรี	อาจารย์อรจนา แสนไชย จันทระประยูร
นางสหทัย ดำรงเกียรติศักดิ์	นางสาวนรี เรียนกุนา
นางสาวกนกวรรณ แซ่หลอ	นางจิตติกานต์ พงษ์ศิริวัฒน์
นายประสิทธิ์ มหาไผ่	นางสาวรุ่งนภา ชมดวง
นางสาวจิราวรรณ บัณฑิตภูริทัต	นายเรศ บุญเต็มพูน
นางเกษราภรณ์ ทองสุก	นางสาวนงค์รัก คนดี
นายทรงเกียรติ ปานพันธ์โพธิ์	นางสาวโสภา เขียวสุข
Mrs. Teresita Chamnanca	นายภัทรธนาชาติ อาษากิจ
นางสาวดวงแข เจริญนุกุล	ดร.วราวุธ อยู่คง
สัตวแพทย์หญิง ดร.เพชรพร บุญโคตร	นายธีระวัฒน์ รัตนพจน์
นางสาวโยธิตา อุ่นเบ็ง	นายพัชรพงษ์ พานิช

นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของประเทศไทย

Thai Policies for Educational Management

for Underprivileged Children

วาสนา จักรแก้ว เกศสุดา สิทธิสันติกุล สุรัชย์ กังวล และ นิโรจน์ สินณรงค์

W. Chakkaew, K. Sittisuntikul, S. Kungwon and N. Sinarong

Maejo University, Nong Han, San Sai, Chiang Mai 50290

*Corresponding author:

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสภายในประเทศโดยการวิจัยเอกสาร(Documentary Analysis) และทิศทางในอนาคตเกี่ยวกับ 1. ช่องทางการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา และ 2. องค์กรหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ผลการศึกษพบว่านโยบายการจัดการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสมีเป้าหมายการมุ่งเน้นสิทธิการความเท่าเทียมกันในบริการการศึกษาคุณภาพการศึกษา เอกลักษณ์ทางการศึกษา การจัดการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม การจัดการศึกษาให้มีส่วนร่วม การจัดการตอบสนองต่อการต้องการพิเศษ โครงการที่สอดคล้องต่อวิถีชีวิตของชุมชนกระบวนการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ และการขยายผลโครงการหรือกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จไปยังแหล่งอื่นๆ โดยมียุทธศาสตร์ในการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส คือการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน การปรับระบบการให้เข้าถึงเด็กและมีการมีส่วนร่วม การผลักดันกฎหมายนโยบายและแผนงานตั้งแต่ท้องถิ่น และส่งเสริม เผยแพร่ และชื่นชมในสมรรถนะของเด็กด้อยโอกาส

คำสำคัญ: นโยบาย การจัดการศึกษา เด็กด้อยโอกาส

Abstract

The objectives of the research were to: study educational management and policies for Thailand's underprivileged children by way of Documentary Analysis as well as organizations or agencies which provide support and access to the children's educational opportunities. The outcome indicated the followings: the significance of access to equality of education, educational identity, occupational management and development, cooperative learning management, responses to specific needs management, community's relevant projects, services process efficiency, dissemination of successful projects and activities to relevant agencies or stakeholders. The core strategies implemented to support educational services for underprivileged children were: cooperation between government agencies and private entities, participation engagement, push forward of laws and policies and supporting plans

Keywords: Policy, Educational Management , Underprivileged Children

บทนำ

การศึกษาจัดเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและความเป็นอยู่ที่ดี อันเป็นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน(นณริฏ พิศลยบุตร, 2559)

เนื่องด้วยการศึกษาเป็นกระบวนการผลิต และสร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรมนุษย์รูปแบบหนึ่งที่เกิดการเพิ่มความรู้อีกขึ้น การเพิ่มขีดความสามารถของระดับบุคคล ชุมชน และสังคม(ทบวงมหาวิทยาลัย, 2542) รวมทั้งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต (Kell, Lubinski & Benbow) และเพิ่มผลิตภาพของแรงงาน (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2555)

อย่างไรก็ตาม ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาเป็นประเด็นที่กำลังอยู่ในความสนใจ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงโอกาสและการเข้าถึงทางการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสหลายประการ เช่น ครอบครัวยากจน ความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ปัญหาของชนกลุ่มน้อย รวมถึงการขาดการสนับสนุนโอกาสปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ เด็กจำนวนหลายร้อยล้านคนที่ขาดโอกาสทางการศึกษากำลังกลายเป็นปัญหาสังคมที่ยากต่อการแก้ไข (Unicef, 2016) โอกาสทางการศึกษาจึงเป็นประเด็นท้าทายต่อการพัฒนาหลายประเทศ

นับตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา มีเด็กทั่วโลกประมาณ 124 ล้านคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น (ณัฐรา กิณะพันธ์, 2559) การลงทุนให้กับเด็กที่ขาดโอกาสและเปราะบางที่สุดจะให้ผลตอบแทนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตัวอย่างเช่น การให้เงินสนับสนุนโดยตรงสามารถช่วยให้เด็กได้ไปโรงเรียนนานขึ้นและได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉลี่ยแล้ว ทุก 1 ปีที่เด็กได้เรียนหนังสือนานขึ้น จะช่วยเพิ่มรายได้ตอนเติบโตใหญ่ประมาณร้อยละ 10 และลดอัตราความยากจนของประเทศร้อยละ 9 (Unicef, 2016) นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงและแก้ไขได้โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การจัดทำข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับเด็กกลุ่มที่ขาดโอกาสทางการศึกษา การร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างรอบด้านแบบบูรณาการ มีการใช้เทคโนโลยีและแนวคิดใหม่ๆ ในการจัดการกับปัญหาเดิมๆ ตลอดจนการเน้นให้ความช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษามากที่สุด และการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชน

อย่างไรก็ตามจากการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องพบว่าในการพัฒนากลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาแต่ละประเทศต่างมุ่งเน้นให้การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาเป็นหลัก เนื่องจากมีความเชื่อว่าการศึกษาก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิต การแก้ไขปัญหา รวมถึงการตัดสินใจที่ดีกว่า โดยสิ่งที่รัฐบาลแต่ละประเทศดำเนินการคือ พยายามให้กลุ่มเด็กเหล่านี้ได้เข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติให้ได้มากที่สุด ซึ่งการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงมีความหลากหลาย และมีการจัดหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้เหมาะสมกับบริบทของสภาพพื้นที่แต่ละพื้นที่ เช่นการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและกิจกรรมสมบัติ ฤทธิเดช(2554) และการใช้สื่อกิจกรรมในชุมชนมาพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เข้าใจตนเองและรู้จักท้องถิ่นของตน พรณี เลียงบุญ(2554) อย่างไรก็ตาม การให้บริการการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆปัจจัย UNICEF (1999) ที่ได้นำเสนอแนวทางพัฒนาเด็กด้อยโอกาสว่าด้วยเรื่องการบริหารจัดการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล ฟิลิปปินส์ และ ออสเตรเลียดำเนินการสำหรับเด็กด้อยโอกาสพบว่ามีความหลากหลายแต่ก็เชื่อมโยง เกื้อหนุน ซึ่งกันและกัน โดยมุ่งเน้นการสร้างสถานการณ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการให้บริการ การรวมพลัง การกระจายอำนาจ และการสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยมีการปรับกระบวนการให้บริการ การยืดหยุ่น การผสมผสาน การเข้าถึง การเป็นองค์กรรวม และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รวมถึงมีการผลักดันให้กลไกทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมีการรณรงค์ในระดับกว้างและระดับสูง

จากงานวิจัยด้านเด็กของอมรวิรัช นาครทรัพย์ (2557) พบว่า ประเทศไทยมีกระบวนการขับเคลื่อนงานวิจัยบนฐานข้อมูลและความรู้ที่จะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของทั้งทีมสหวิชาชีพในพื้นที่เพื่อให้เด็กด้อย

โอกาสสายบุคคลได้รับการส่งต่อและดูแลอย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ วชิราพร สุวรรณศรี และคณะ (2556) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยพบว่าด้านนักเรียน : ครอบครัวมีฐานะยากจนและไม่สนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษา ภาษาอังกฤษเป็นอุปสรรคในการเรียน และเด็กพักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน หลักสูตรไม่เหมาะสมโรงเรียนตั้งอยู่ในที่ห่างไกลจากที่พักและครูขาดความเข้าใจในตัวนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ที่ศึกษาแนวทางและมาตรการในการจัดการศึกษาของเด็กด้อยโอกาส และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านสุขภาพอนามัย ด้านอาชีพ ด้านความรู้ทั่วไป ด้านกฎหมายและด้านคุณธรรมศีลธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมและสามารถดำเนินชีวิตได้ในสังคมอย่างเป็นปกติมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาและให้บริการการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาสเท่าที่ปรากฏในประเทศต่างๆ ซึ่งมีอยู่มากมายพบว่าบางรูปแบบก็จะเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหนึ่ง ในขณะที่อาจไม่เหมาะสมกับอีกสภาพแวดล้อมหนึ่ง และผลการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2557) ได้ศึกษาเด็กด้อยโอกาสสุดพลักษณ์อนาคตของชาติที่บอกล่าสสถานการณ์ของเด็กด้อยโอกาสในประเทศไทยที่ถูกละเลยหรือประเินความรุนแรงของปัญหาที่ต่ำกว่าความเป็นจริงและเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนควรจะร่วมกันช่วยเหลือและสนับสนุนในการดำเนินโครงการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กด้อยโอกาสโดยมีการทำงานแบบบูรณาการทุกภาคส่วน

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษานโยบายและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสภายในประเทศซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานโยบายและรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Document Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสภายในประเทศโดยเน้นศึกษานโยบายและการดำเนินงานของสถานศึกษาในการส่งเสริมการศึกษาของเด็กด้อยโอกาสภายในประเทศใน 4 ด้านคือ

- 1.1 ด้านคุณภาพและการเรียนรู้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน
- 1.2 ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และความรู้ ความสามารถ
- 1.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่
- 1.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในประเทศไทยเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นใน 4 ด้านคือ 1. ความเสมอภาคและบูรณาการ ซึ่งมุ่งเน้นสิทธิและความเท่าเทียมของเด็กทุกคนที่จะได้รับการศึกษา โดยเข้าสู่ระบบโรงเรียนให้มากที่สุด 2. คุณภาพของการศึกษา ซึ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อชีวิต โดยต้องมีทั้งด้านวิชาการ และด้านการดำรงชีวิตในสัดส่วนที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของเด็กแต่ละกลุ่ม 3. การศึกษากับการพัฒนาเด็ก ซึ่งเป็น

แนวคิดที่มองการศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลของเด็กให้สามารถมีอาชีพ พึ่งตนเองได้ และมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคม โดยผูกโยงการศึกษาและตัวเด็กเข้ากับกระบวนการทาง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ และ 4. เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเปิดโลกทัศน์ของเด็กให้เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติ และเผ่าพันธุ์ ตลอดจนมีจิตสำนึกที่จะจรรโลงเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของตน และยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้อื่นด้วย

โดยมียุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้วยโอกาสพอที่จะสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การสร้างสถานการณ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการให้บริการ ซึ่งประกอบด้วย การรวมพลังของทุกส่วนในสังคม การกระจายอำนาจในการจัดการและการตัดสินใจจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่นจนถึงชุมชน และโรงเรียน และการ เชื่อมโยงประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนภาคธุรกิจ และสถาบันวิชาการ ให้เกิดเครือข่ายการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ

2. การปรับกระบวนการให้บริการ ให้เกิดความยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายมีการ ผสมผสานหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดการให้บริการที่ครบวงจรมากขึ้น จัดบริการให้เข้าถึงตัวเด็กกลุ่มนี้ได้มากขึ้น รวมทั้ง มีความเป็นองค์รวมของกลไกและกระบวนการให้บริการซึ่งต้องสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และคำนึงถึงการ พัฒนารอบด้านของเด็ก รวมทั้งครอบครัวและชุมชนของเด็กที่ซึ่งต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการในฐานะกลุ่มเป้าหมาย และผู้มีส่วนในการตัดสินใจและดำเนินงานด้วย

3. การผลักดันกลไกต่าง ๆ ทั้งกฎหมาย นโยบาย แผนงาน ในระดับชาติและท้องถิ่น ตลอดจนการปรับ ทักษะและเสริมทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตร วิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม กับเด็กกลุ่มนี้

4. การรณรงค์ทุกระดับมีความจำเป็น เพื่อระดมสรรพกำลังและสร้างกระแสแนวคิดใหม่ๆ ในประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับเด็กด้วยโอกาส ตลอดจนส่งเสริม เผยแพร่และแสดงความชื่นชมในสมรรถนะของเด็ก ด้วยโอกาสในแง่มุมต่าง ๆ โดยที่มีรูปแบบการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้วยโอกาสที่มีความหลากหลายและ แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและความต้องการของเด็กกลุ่มนี้สำหรับรูปแบบการจัด การศึกษาสำหรับเด็กด้วยโอกาสของไทยสามารถสรุปรูปแบบการจัดการศึกษาได้ 9 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 การศึกษาในระบบมีวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้โรงเรียนมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับความ ต้องการของเด็ก และตอบสนองความต้องการเฉพาะ

รูปแบบที่ 2 การมุ่งเข้าถึงเด็กโดยตรง เน้นรูปแบบการให้บริการที่เข้าถึงง่าย และดึงดูดเด็กให้มาใช้บริการ และการเข้าถึงตัวเด็ก

รูปแบบที่ 3 การตั้งสถาบันเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษสำหรับกลุ่มที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามปกติและ จำเป็นต้องมีกระบวนการพิเศษ

รูปแบบที่ 4 การผสมผสานรูปแบบหลายรูปแบบเพื่อบริการที่เป็นองค์รวมและครบวงจร

รูปแบบที่ 5 การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการทำงาน การเปิดโอกาสให้เด็กทำงานไปด้วย เรียนไปด้วย และการใช้กระบวนการทำงานเป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อชีวิตของเด็กที่จำเป็นต้องหารายได้เพื่อ ตนเองและครอบครัว

รูปแบบที่ 6 การส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และในกระบวนการพัฒนาสังคม

รูปแบบที่ 7 การจัดบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของเด็กชายหรือเด็กหญิง ซึ่งจำเป็นต้องมีการแยกกันอย่างชัดเจน

รูปแบบที่ 8 โครงการเล็ก กะทัดรัด ง่าย และสอดคล้องต่อวิถีชีวิตของชุมชน

รูปแบบที่ 9 การพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อสรุปบทเรียนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยมีการติดตามประเมินผล การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานและมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการปรับปรุงงานและการวางแผนงานสำหรับอนาคต และเพื่อการพัฒนาความยั่งยืนของโครงการหรือกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จไปยังแหล่งอื่น ๆ ต่อไป โดยวิธีการที่ใช้ในการประเมินผล มีทั้ง 1. การประเมินตนเอง 2. การประเมินผลโดยบุคคลภายนอก 3. การประเมินผลเป็นกลุ่มโครงการ และการจัดทำกรณีศึกษา ตลอดจนการบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการขยายผล ปัจจัยที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะการกำหนดรูปแบบและวิธีการที่ชัดเจนและเหมาะสม และการมุ่งให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ นอกเหนือไปจากการพิจารณาความสำเร็จและความล้มเหลว

ข้อเสนอแนะสำหรับการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสเกิดจากผลสรุปของการศึกษาที่ไม่สามารถระบุได้ว่าแนวคิด ยุทธศาสตร์และรูปแบบใดจะเหมาะสม และนำมาปฏิบัติได้ในประเทศไทย เพราะมีเงื่อนไขมากมายที่เป็นตัวแปรหรือปัจจัยในความสำเร็จและล้มเหลวของการดำเนินงาน แต่สามารถจัดกรอบของกระบวนการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสคือ แนวความคิดเรื่องการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กเพื่ออนาคต ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และรุนแรง โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กในศตวรรษที่ 21 มีสติปัญญาดีและมีทักษะในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง มีอาชีพและพึ่งตนเองได้ มีศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม และมีจิตสำนึกเพื่อสังคม มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและผู้สูงอายุและมีสำนึกในคุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี

ยุทธศาสตร์ที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงก่อนที่จะจัดระบบการให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสให้เหมาะสม ปัจจัย/ลักษณะพิเศษที่จำเป็นในการจัดบริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทั้งในระดับมหภาค และจุลภาค ในระดับมหภาค พบว่าจะต้องมี

1. การพัฒนากลไกหลักให้เป็นองค์รวม ทำงานสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน
2. มีการกระจายอำนาจทางการบริหาร และการตัดสินใจจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น ชุมชน และโรงเรียน
3. มีการพัฒนาหน่วยงานกลาง (Clearing House) เพื่อรับผิดชอบด้านข้อมูลวิชาการติดตามประเมินผล ขยายผล และรณรงค์เพื่อรวมพลัง และระดมทรัพยากร
4. ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มสหวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยดูแลพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมของเด็ก กลุ่มสหวิชาชีพนี้ควรจะมีปรากฏทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับชุมชน
5. มีการจัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะของบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาเด็ก
6. ปรับปรุงหลักสูตร และหมวดวิชาในสถานศึกษา เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่สืบสาน และพัฒนางานทางด้านนี้
7. พัฒนาโครงสร้างและกลไกในชุมชนเพื่อรองรับการคืนสู่สังคมของเด็ก

ในระดับจุลภาคซึ่งหมายถึง โครงการและองค์กรที่ให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสนั้น มีปัจจัยและลักษณะพิเศษที่จำเป็นสำหรับประสิทธิภาพของการทำงานด้านนี้คือ

1. มีขนาดเล็กกระบวนการง่ายไม่ซับซ้อนและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น ใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความสนับสนุนบางส่วนจากภายนอก

3. มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นองค์รวม ผสมผสานครบวงจร ครอบคลุมครัว ชุมชน ไว้ในกลุ่มเป้าหมาย

4. มีกิจกรรมน่าสนใจ ดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย เชื้อประโยชน์ต่อชุมชน

5. มีผลวัดของการประเมินผล ปรับและพัฒนากระบวนการให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

7. มีการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมบางอย่างด้วยตนเอง

8. มีมิติเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

9. มีกิจกรรมเพื่อความยั่งยืน

10. มีการติดตามดูแลเด็กที่กลับคืนสู่สังคม

การติดตามประเมินผลประเด็นสำคัญในการติดตามประเมินผลมีดังนี้ ลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมที่แตกต่างกัน 3 ประเภทคือ

1. โครงการที่ได้รับเงินอุดหนุน

2. โครงการที่พึ่งตนเองได้

และ 3. กิจกรรมในชุมชน

ซึ่งเป้าหมายของการประเมินผลมี 2 ประการคือ กระบวนการและผลกระทบโดยวิธีการติดตามประเมินผลควรกระทำแตกต่างกันตามลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมคือ 1. ใช้วิธีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นทางการ/ครบวงจรกับโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุน 2. ใช้วิธีการประมวลผลกับโครงการที่พึ่งตนเองได้และ 3. ใช้วิธีการทบทวนงานกับกิจกรรมชุมชน ซึ่งแต่ละวิธีจะมีกิจกรรมแตกต่างกันไป เมื่อโครงการหรือกิจกรรมได้รับการประเมินว่ามีประสิทธิภาพและสมควรขยายผลควรมีการพิจารณาคุณลักษณะที่จะนำไปใช้ในที่ใหม่ให้ถี่ถ้วนและควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งกับโครงการและกิจกรรมเดิมและโครงการหรือกิจกรรมใหม่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนโดยมีข้อกำหนดเบื้องต้นในการติดตามประเมินผล คือ 1. ต้องมีความต้องการและการยอมรับจากโครงการ 2. ต้องใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วม และ 3. ต้องเกิดประโยชน์ทั้งกับโครงการและองค์กรที่สนับสนุนซึ่งประเด็นที่ท้าทายในการติดตามประเมินผลคือ 1. การนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติและการติดตามผลการปฏิบัตินั้น 2. ขอบเขตการประมวลผลโครงการที่พึ่งตนเองได้การปฏิบัติต่อโครงการที่ประเมินว่าล้มเหลวและ 3. การเผยแพร่ผลการประเมินเพื่อเป็นตัวอย่าง

การอภิปรายผล

การศึกษาของภาครัฐที่ให้เปล่าเป็นการสร้างความเท่าเทียมกันทางโอกาสทางการศึกษา (อัจริยะ ทิพนธธรณินทร์และสมบูรณ์ ศิริสรศิริ, 2556) พบว่า การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีการรวมศูนย์เมืองใหญ่และสถาบันอุดมศึกษาก็จะได้รับงบประมาณที่สูงแต่ผลของการศึกษายังต่ำกว่าที่ลงทุน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนยังไม่ให้ความสำคัญกับหลักสูตรท้องถิ่น และแตกต่างทางเศรษฐกิจและแหล่งเรียนรู้ที่แตกต่างกันซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการกระจายการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับ(Nelson, Jack L., Carlson, Kenneth, Palonsky, Stuart B., 1996, p.108) ที่กล่าวว่า การศึกษาให้เปล่าโดยภาครัฐเป็นการสร้างความเท่าเทียมกันทาง

โอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กทุกคนโดยไม่คำนึงถึงสถานะของพ่อแม่ผู้ปกครอง แต่ไม่มีการรับรองว่าโอกาสจะทำให้เด็กทุกคนนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาจึงเป็นนโยบายที่สำคัญของหลายประเทศที่พยายามจะทำให้เกิดการศึกษาที่พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (Hill and King, 1993, p.49) ซึ่งโดยภาพรวมพบว่าโอกาสทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเพิ่มประสิทธิภาพของกำลังแรงงาน เพิ่มอายุเฉลี่ย และปรับปรุงด้านสุขภาพของประชากร (Axinn and Barber, 2001, p.481) นอกจากนี้งานวิจัยของวิทยากร เชียงกูล (2551) ยังพบอีกว่า คุณภาพการศึกษาไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ประเทศไทยมีการศึกษาโดยรวมของประเทศไทยอยู่ในระดับกลาง และมีแนวโน้มต่ำ ประเทศไทยพยายามสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษา ซึ่ง ทองสุข มันทาทรและคณะ (2550) ศึกษาเรื่องโอกาสและแนวทางการได้รับการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนแออัดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการได้รับการศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชนแออัด และศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนแออัด งานวิจัยของทรงกลด เหล็กสมบูรณ์ (2555) ศึกษาและวิเคราะห์หอนาคตภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนคนจนเมืองในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554-2563) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาดูควรดำเนินงานคือ รูปแบบการจัดการศึกษาดูควรมีลักษณะวิธีการจัดการศึกษาควรเป็นการเทียบโอนประสบการณ์ และการสนับสนุน วชิราพร สุวรรณศรี (2556) ศึกษาสภาพปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยประกอบด้วย ด้านนักเรียน ด้านโรงเรียน ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของทรงกลด เหล็กสมบูรณ์ (2555) พบว่าการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสที่เป็นคนยากจนได้รับการพัฒนาด้านอาชีพมากขึ้น จึงถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะเสริมสร้างโอกาสให้คนยากจนเข้าถึงแหล่งความรู้ที่สำคัญสำหรับทางเลือกและโอกาสในการทำงาน การประกอบอาชีพ การมีรายได้ที่พอเพียงต่อการยังชีพ และหลุดพ้นจากวงจรความยากจน Pimpa (2007) ที่พบว่า พ่อแม่ฐานะปานกลางถึงดีไม่นิยมส่งลูกเรียนในสาขาศึกษาเพราะมองว่าเป็นระดับการศึกษาชั้นสองในสังคม และสอดคล้องกับการวิจัยของ Gatlin(2008) พบว่า ความมั่งคั่งของครัวเรือนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสำเร็จของการศึกษาของนักเรียนและ เด็กที่มีฐานะด้อยกว่าจะมีผลสัมฤทธิ์ต่ำและมีแนวโน้มการตัดสินใจเลือกเรียนอุดมศึกษาหลักสูตร 2 ปี และพ่อแม่ที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีแนวโน้มที่บุตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามไปด้วย (Haveman & Wolfe, 1995) และพ่อแม่ที่มีการศึกษาดำเนินฐานะยากจนในชนบท ถึงแม้เด็กจะมีความสามารถทางการศึกษา แต่จะมีโอกาสเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาน้อยมาก (ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, 2553) ในระดับอุดมศึกษา สิทธิทรัพย์ครัวเรือนจะเป็นตัวเติมช่องว่างระหว่างค่าใช้จ่ายในการเข้าศึกษาต่อกับรายได้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้สิทธิทรัพย์ทางครัวเรือนยังป้องกันการลาออกกลางคันระหว่างเรียนเมื่อครอบครัวเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ (Kane, 2004) นอกจากนี้ World Bank(2001) กล่าวว่าโรงเรียนเป็นฐานะทางสังคมซึ่งประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ เช่น นโยบายโรงเรียน วัฒนธรรมโรงเรียน หลักสูตรการสอน พฤติกรรมและวิธีการสอนของครูและนักเรียน กระบวนการวัดและประเมินผล ภาษากลางและภาษาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาของเด็ก วรัญญา เดียวกุลและคณะ (2555) ศึกษาบทบาทของการศึกษาภาคบังคับต่อการแก้ปัญหาความยากจน: โอกาสทางการศึกษาของเด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาส และพบว่า รายได้เฉลี่ยของผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับไม่พอที่จะยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวให้พ้นจากภาวะความยากจน สำหรับคนที่มีโอกาสไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมากกว่าที่จะเป็นประโยชน์โดยตัวของมันเอง ความเหลื่อมล้ำของการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่มีผลต่อการกระจายรายได้ เมื่อเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับเส้นความยากจน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ แม้มีรายได้เฉลี่ยเพียงพอสำหรับเลี้ยง

ตัวเอง วิโรจน์ ณ ระนอง (2550) ได้วิจัยบทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง ได้เสนอข้อค้นพบโดยสรุปได้ว่า การศึกษามีส่วนช่วยเพิ่มทุนมนุษย์และช่วยให้คนหลุดพ้นจากความยากจนได้ แต่ก็มีความเสี่ยง เช่น ลูกหลานคนจนอาจจบปริญญาตรีพร้อมกับการเป็นหนี้เพิ่มขึ้น ขณะที่ลูกหลานคนรวยถีบตัวขึ้นไปเรียนปริญญาโทเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2555) ยังชี้ชัดว่า ระดับการศึกษาของคนจนไปติดอยู่ที่ระดับมัธยมไม่สามารถก้าวสู่อุดมศึกษาได้ สาเหตุหลักมาจากเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว อีกทั้งจำนวนปีการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อให้คนที่มีความสามารถแต่ยากจนไม่ถูกกีดกันจากการเข้าถึงอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ แต่สิ่งสำคัญที่สุดที่รัฐควรทำ คือ การยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพดีในทุกพื้นที่ของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Steele and Wolanin (2004) ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาโอกาสสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่อง และพบว่านักศึกษาที่มีความบกพร่องมีโอกาสเท่าเทียมในการเข้าศึกษา แต่ยังมีอุปสรรคและโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะใน ส่วน Hadjikakou and Hartas (2007) ศึกษาข้อกำหนดในระดับอุดมศึกษาสำหรับนักศึกษาที่ด้อยโอกาสด้านความบกพร่องทางการอื่น และพบว่า นักศึกษาที่ได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งนักศึกษากลุ่มดังกล่าวได้รับการบริการสนับสนุนให้เข้าถึงสื่อหรือสิ่งอำนวยความสะดวกจากสถาบันการศึกษาที่นักศึกษาได้เข้าไปเรียน

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะผู้กำหนดนโยบายควรส่งเสริมสนับสนุน และกำหนดนโยบาย วิธีการรูปแบบในการจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา

1. ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง สถานประกอบการ
2. มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร เช่น แลกเปลี่ยนความรู้ของผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์ทางการศึกษาเพื่อช่วยเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา
3. ส่งเสริมองค์กรที่สนับสนุนเด็กและสร้างความเข้มแข็งระหว่างเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็ก

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐรา กิณะพันธ์. (2559). เด็กด้อยโอกาสที่สุดจะเผชิญกับความยากจน การไม่รู้หนังสือและการตายก่อนวันอันควรในอนาคต https://www.unicef.org/thailand/tha/media_25586.htm
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2555). การเพิ่มรายได้และลดความเหลื่อมล้ำขององค์กรปกครองท้องถิ่น. สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์: กรุงเทพฯ
- ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. (2553). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษากับแนวโน้มค่าจ้างในประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. การสัมมนาวิชาการประจำปี 2553.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2542). การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ม.ป.ท. ม.ป.พ.
- ทรงกลด เหล็กสมบูรณ์. (2555). ศึกษาและวิเคราะห์อนาคตภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาสในชุมชนคนจนเมืองในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554-2563). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ทองสุข มันทาทและคนอื่นๆ. (2550). โอกาสและแนวทางการได้รับการศึกษาของเด็ก และเยาวชนในชุมชนแออัด

- เขตตรวจราชการที่ 1 - 12 และกรุงเทพมหานคร. สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 8.
นณริฏ พิศลยบุตร. (2559). ความเหลื่อมล้ำสังคมการศึกษาของไทย: ข้อเสนอจากการสอบปีชา.
สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2559. <https://www.pier.or.th/>
- พรณี เสียงบุญ ชีระวัฒน์ เขียมแสง, และศักดิ์พงศ์ หอมหวล. (2554). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถาน ศึกษาเพื่อ
จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มหาสารคาม เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(1) .109-120
- สมบัติ อุทธิเดช ประสพสุข อุทธิเดช, และจิระนันท์ เสนาจักร. (2554). แหล่งเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการ เสริมสร้างการ
เรียนรู้แบบทางเลือกของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
4(1) (ม.ค.-เม.ย.).
- สมบัติ อุทธิเดช.(2556).การถอดบทเรียนเด็กด้อยโอกาสจังหวัดมหาสารคาม. วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556
ณ แหล่งเรียนรู้ชุมชนปทุมวด ครูสิงห์ อุทธิเดช จังหวัดมหาสารคาม
- สมบัติ อุทธิเดช. (2557). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กด้อยโอกาสในชุมชนชายขอบ. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนา
สังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีที่ 1 ประจำเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557-กรกฎาคม
2557
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). สถานการณ์เด็กเยาวชนไทย.
สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2559. <http://www.qlf.or.th/Home/Preload>
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). สภาพการจัดการศึกษาชายขอบภาคใต้ . กรุงเทพฯ: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิตีชั่น.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
กรุงเทพฯ :สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). สถานการณ์เด็กเยาวชนไทย.
สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2559.
- วชิราพร สุวรรณศรวล และคณะ. (2556). รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา
ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับ
พิเศษ พ.ศ.2556
- วิทยากร เชียงกูร. (2551). ปัญหาการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษา. ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2559
สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2559. <https://witayakornclub.wordpress.com/2009/02/28>
- วิโรจน์ ณ ระนอง. (2550). บทบาทของรัฐในด้านการศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง
วรัญญา เตียวกุลและคณะ. (2555)
- วัลลพ ตั้งคณานุกรณ์. (2559).การจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส : <https://www.gotoknow.org/posts/358541>
- อมรวิรัช นาคกรทรรพ. (2557). เด็กด้อยโอกาสจุดพลิกผันอนาคตของชาติ. เอกสารประกอบประชุมวิชาการ.
วันที่ 6-7 พฤษภาคม 2557
- อัคริย์ ทิพนธรณินทร์และสมบุญ สิริสรศิริวัณ. (2556). ความเท่าเทียมทางการศึกษารากฐานการพัฒนา

การศึกษาไทยสู่สากล. วารสารการเมืองการปกครอง การจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 มีนาคม – สิงหาคม 2556

- Axinn, William G. and Jennifer S. Barber. (2001). "Mass Education and Fertility Transition." *American Sociological Review* 66(4), 481-505
- Gatlin, S. J.(2008). *Asset and Access : How wealth affects who attend college and who attends selective colleges*. ProQuest Dissertations & Theses. Stanford University.
- Hadjikakou K and Hartas D (2007) Higher education provision for students with disabilities in Cyprus. *Higher Education* 55(1):103-19.
- Haveman, R., Wolfe, B. 1995. The determinants of children's attainments : A review of methods and findings. *Journal of Economic Literature*, 33(4), 1829-1878
- Hill,M.A. and and King ,E.M. (1993). *Women's education in developing countries:and overview*.Johnhopkins University Press,Baltimore,M.D.
- Kane, T. J. (2004). College-going and inequality.In K. M. Neckerman (Ed.), *Social inequality*. (pp. 319-353). New York : Sage
- Kell,H.J.,Lubinski,D,&Benbow,CP. (2013). Who Rises to the Top? Early indicators. *Psychological Science*,24(5), 648-659
- Nelson, Jack L., Carlson, Kenneth, Palonsky, Stuart B. (1996). *Critical Issues in Education : A Dialectic Approach*. Thrd Edition. New York: the McGraw-Hill.
- Pimpa, N. 2007. *Reference groups and choices of vocational education : Case of Thailand*. School of Education, RMIT University.
- Steele, P. E., & Wolanin, T. R. (2004). *Higher education opportunities for students with disabilities: A primer for policymakers*. Washington, D.C: The Institute for Higher Education Policy
- Unicef. (1999). *Report of the International Conference on Primary Health Care*. New York : N.P. Press.
- Unicef. (2016). *Report of the International Conference on Primary Health Care*. New York : N.P. Press.
- World Bank (2001), *Poverty and Income Distribution In a High Growth Economy: The Case of Chile 1987-98*, Washington D.C., U.S.A.